

Kapitola 10

Matematické dodatky

10.1 Komplexní čísla

10.2 Kroneckerovo delta a Levi-Civitův symbol

10.3 Einsteinova sumační konvence

Obsah

1 Úvod	5
1.1 Cesta ke kvantové fyzice	5
1.1.1 Záření absolutně černého tělesa	6
1.1.2 Fotoelektrický jev	7
1.1.3 Comptonův rozptyl	9
1.1.4 Existence čárových emisních spekter atomů	10
1.1.5 Korpuskulárně-vlnový dualismus	11
1.2 V čem je kvantovka „jiná“ než klasická fyzika	11
2 Základní postuláty kvantové mechaniky	15
2.1 Popis stavu částice	16
2.1.1 Vlnová funkce	16
2.1.2 Statistická interpretace vlnové funkce	18
2.1.3 Princip superpozice stavů	21
2.1.4 Skalární součin vlnových funkcí	23
2.1.5 Hilbertův prostor	26

2.2	Reprezentace fyzikálních veličin	27
2.2.1	Co je to operátor?	27
2.2.2	Lineární operátory	29
2.2.3	Hermitovské sdružení a hermitovský operátor	30
2.2.4	Operátory fyzikálních veličin	33
2.2.5	Komutační relace	37
2.2.6	Vlastní čísla a vlastní funkce operátoru	45
2.3	Měření v kvantové mechanice a relace neurčitosti	55
2.3.1	Vztah mezi komutativitou a společnými vlastními funkcemi	59
2.3.2	Relace neurčitosti	62
2.4	Časový vývoj stavu kvantového systému	68
2.4.1	Nestacionární Schrödingerova rovnice	68
2.4.2	Stacionární Schrödingerova rovnice	69
2.4.3	Rovnice kontinuity	74
3	Jednodimenzionální jednoduché systémy	93
3.1	Jak zobrazit vlnovou funkci	93
3.2	Řešení stacionární Schrödingerovy rovnice pro konstantní potenciální energii	95
3.3	Po částech konstantní potenciální energie – napojování řešení	98
3.4	Potenciálový schod (stupeň)	100
3.5	Potenciálová bariéra a tunelový jev	107

<i>OBSAH</i>	325
3.6 Pravoúhlá konečně hluboká potenciálová jáma	113
3.7 Pravoúhlá nekonečně hluboká potenciálová jáma	119
3.8 Lineární harmonický oscilátor (LHO)	127
3.9 Volná částice, řešení ve tvaru vlnového klubka	136
3.10 Separace proměnných – převod vícerozměrných úloh na jednorozměrné . .	136
4 Shrnutí a doplnění základních postulátů kvantové mechaniky	141
5 Atom vodíku	143
5.1 Problém dvou těles	143
5.1.1 Hamiltonián atomu vodíku	146
5.2 Schrödingerova rovnice pro atom vodíku	148
5.2.1 Odvození tvaru některých operátorů ve sférických souřadnicích . . .	148
5.2.2 Hamiltonián atomu vodíku ve sférických souřadnicích	154
5.2.3 Hledání společného systému vlastních funkcí operátorů \hat{H} , \hat{L}^2 a \hat{L}_z .	154
5.2.4 Celkové řešení	159
5.3 Vlnové funkce stacionárních stavů atomu vodíku	160
5.3.1 Sférická část vlnové funkce	161
5.3.2 Radiální část vlnové funkce	165
5.3.3 Tvar orbitalů atomu vodíku	169
5.3.4 Kvantová čísla	170
5.4 Další přiblížení modelu atomu vodíku	172

6 Spin	185
6.1 Zavedení spinu do QM	185
6.1.1 Popis spinového stavu a operátory spinu	185
6.1.2 Spinový magnetický moment	193
6.1.3 Spin a postulát o měření	194
6.1.4 Spinová vlnová funkce	197
6.1.5 Pauliho rovnice	199
6.2 Zeemanův jev	202
7 Přibližné metody	211
7.1 Variační metoda	211
7.1.1 Vzorově vyřešená úloha: Základní stav v nekonečně hluboké potenciálové jámě	215
7.1.2 Úlohy k samostatnému řešení	220
7.1.3 Ritzova variační metoda	221
7.2 Poruchové metody	227
7.2.1 Stacionární poruchová metoda pro nedegenerovaný stav	228
7.2.2 Vzorově řešená úloha: Nekonečná jáma s nerovným dnem	234
7.2.3 Vzorově řešená úloha: Poruchová metoda v maticovém formalismu	237
7.2.4 Úlohy k samostatnému řešení	237
7.2.5 Stacionární poruchová metoda pro degenerovaný stav	238
7.2.6 Starkův jev	243

<i>OBSAH</i>	327
7.2.7 Nestacionární poruchová metoda	243
7.2.8 Úlohy k procvičení	247
8 Vícečásticové systémy	249
8.1 Rozšíření postulátů kvantové mechaniky na systém s více částicemi	249
8.1.1 Vlnová funkce vícečásticových systémů	249
8.1.2 Operátory fyzikálních veličin	251
8.1.3 Schrödingerova rovnice vícečásticových systémů	253
8.2 Nerozlišitelnost částic	260
8.2.1 Princip nerozlišitelnosti částic	260
8.2.2 Pauliho vylučovací princip	264
8.2.3 „Výměnná interakce“	266
8.3 Přidání spinu	272
8.3.1 Skládání spinu $\frac{1}{2}$	273
8.3.2 Soustava dvou nerozlišitelných částic se spinem $1/2$	275
9 Chemická vazba	285
9.1 Bornova–Oppenheimerova aproximace	285
9.2 Shrnutí poznatků o elektronovém obalu	286
9.2.1 Přechod od fyzikální k chemické bázi u orbitalů p	289
9.3 Teorie valenční vazby	294
9.3.1 Jednoduché anorganické molekuly	295

9.3.2	Hybridizace	302
9.4	Teorie molekulových orbitalů	319
10	Matematické dodatky	321
10.1	Komplexní čísla	321
10.2	Kroneckerovo delta a Levi-Civitův symbol	321
10.3	Einsteinova sumační konvence	321